

Jeremiás és az Ige

Lekció: Mk. 14.32-52

Textus: Jer. 20.7-18

2008. nov. 2.

Gazdagrét

„Átkozott az a nap...”

Nem könnyű olvasmány Jeremiás könyve, ezt egyre inkább érezzük, ahogy hétről hétre megszólít bennünket az istentiszteleten a „Jeremiás és az Ige” sorozatban. Vagy ítéletes Igét hirdet az Urat semmibe vevő népnek, vagy maga búsong afelett, hogy kigúnyolják, elutasítják, üldözik az Igéért. Nem csodálkoznék, ha többen azt mondanák: mindezt már halottuk, értjük. Érdekes volt szembesülni azzal, hogyan hívta el a prófétát az Úr. Hasznos volt látni, hogy Isten a szövetséghez kötött engedelmességet, törvénye szerinti életet követel a néptől, és nem elégszik meg annyival, hogy a templomban folyik az istentisztelet. Fontos volt megérteni, hogy az Igével való azonosulásnak ára van, megrendítő volt belelátni a próféta bensőjébe, lelki vívódásaiba, panaszába, az Úrral való perlekedésébe. Mindez megtörtént, jó volt, hasznos volt. De újabb ítéletes rész olvasni? Újabb konfessziót (benső küzdelmeket feltáró szakaszt) elővenni, mint a mai Ige is? Mi a haszna mindennek? Egy kis ideig elfogadjuk az ilyen nehéz igehirdetéseket, de lassan továbbléphetnénk...

Egyre inkább az ellenkezőjét gondolom. Egyre inkább az a meggyőződés, hogy újra és újra szembesülnünk kell az Ige emberének életével, az Igével való azonosulás árával, tudniillik nem azért olvassuk mindezeket, hogy megismerjük, hogy erről is tudjunk. Sokkal inkább azért, hogy átformálódjunk mi is az Ige embereivé, az Ige közösségévé, népévé. Amint újra és újra megszólíttatunk az Ige egyértelműségével, amint újra és újra elgondolkozunk azon, hogy Jeremiás életében milyen ára volt az elhívásnak amint újra és újra belelátunk a próféta lelkének legsötétebb zugaiba, hihetetlen vívódásaiba, egyre jobban kirajzolódik bennünk a válasz a kérdésre: Vajon mit jelent az Ige a mi életünkben? Mit jelent az Ige, amellyel Isten elhívott, az én életemben? Mit jelent megélni Isten Igéjét egy olyan korban, amelyben az emberek többsége nem ismeri, nem fogadja el, sőt, lenézi, megveti mindazt, amit Isten életként elénk adott? Úgyhogy mindezek fényében ne csak eltűnjük, hogy az Ige ismét, hanem vágyjunk rá! Imádkozzunk így: Uram, mi az, amit a múltkor a szívemre helyeztél, de én már elfelejtettem? Mi az, amit tanítottál, és amiben most felismerhetem, már előbb járok? Mi az, amit akkor nem értettem meg, de most megérthetek? Vágyom rád, vágyom Igéd igazságára, hiszen Igéd által formálsz át, teszel újjá, gyógyítasz meg.

Így közeledjünk Jeremiás legmélyebb, legmegrázóbb vallomásaához, a Biblia egyik legmegdöbbentőbb imádságához! Aktualitását adja november 1-je, a halottak napja is, hiszen itt egy végletekig elkeseredett ember szavait olvassuk. Keserűségének oka azonban nem a gyász, hanem az a feszültség, az a fájdalom, az az elutasítás, amit az Ige szolgálata hoz az életébe. Tanítson bennünket a próféta imádkozni a mélységben

I. A panasz

„Rászedtél, Uram és én hagytam, hogy rászedj. Megragadtál, hatalmadba ejtettél!” Az elhívásból, Jeremiás értelmezésében, rászedés lett. Jelen tapasztalatai fényében nem az a megfelelő kifejezés, hogy az Úr elhívta őt, hanem az, hogy becsapta, félrevezette. Sőt, elcsábította, elszédítette. Mert a kifejezés, amit Jeremiás használ, lehet a csábítás, a szédítés, de még az erőszak cselekedete is. Semmiképpen sem tisztességes cselekedetre utal. Jeremiás nem akart az Úr szolgálatába állni, de az Úr nem tágított, Jeremiás az övé lett, de életének ezen a pontján úgy érzi, Isten legyőzte, megragadta, és becsapta. Miért?

Az imádságnak fontos a történeti összefüggése. Jeremiás igehirdetésére válaszul Pashúr főpap megverette a prófétát, majd kalodába záratta. Az összevert Jeremiás egy éjszakát töltött a kalodában, egészen addig, amíg másnap reggel Pashúr szabadon engedte. Ekkor Jeremiás így szólt hozzá: *”Nem Pashúrnak nevez téged az Úr, hanem így: Iszonyat mindenütt. ... Mert iszonyatot támasztok benned, és minden barátodban.”* (20.3) Jeremiás gyémánt keménységgel mond ítéletet Pashúr és családja fölött, miután kikerül a kalodából. Micsoda erő, micsoda hit! Nem összetörik, amikor az Ige ellensége személyes bosszúját rajta vezeti le, hanem erősen áll az Úrban, és ragaszkodik a népszerűtlen üzenethez. És a következő pillanatban Jeremiást már nem a nyilvános szférában látjuk, hanem belső szobájában, imádságában. Ott azt látjuk, hogy a gyémánt kemény ember, az Ige tántoríthatatlan hirdetője panaszkodik az Úrnak. Szinte összeomlik. Nem elhívtál, hanem rászedtél, becsaptál. Hiszen *„nevetnek rajtam egész nap, engem gúnyol mindenki. Ahányszor csak megszólalok, kiáltanom kell és hirdetnem, hogy elnyomás és erőszak uralkodik ... Hallom, hogy sokan suttogják: Iszonyat mindenütt?”* Az ítéletes Ige, amelyet hirdetnie kell, gúnynévvé lesz a nép ajkán. *„Nézzétek, itt megy Mr. Iszonyat Mindenütt!”* És hallja a nagy röhögést is...

Ez fáj. Ezért panaszkodik. Ezért érzi úgy, hogy Isten elhagyta, hiszen az emberek is elhagyták. Jóakarói, korábbi barátai is ellenségei lettek. *„Ez a Jeremiás... te, figyelj, hallottad mit mondott? Hallottad, hogy Pashúr megverette? Ez már tényleg sok volt, lehet, hogy megérdemelte. Én támogattam őt, hittem is neki, de ez már túlzás. Túl komolyan veszi ezt az egészet. Fanatikus! Mondtam, hogy fanatikus. Vallási fundamentalista. Nem tudja, hol a határ...”* Ismerős mondatok? Ismerősek! Vannak, akiknek azért ismerős ez, mert kapott már ilyen kritikát, és nagyon fáj neki. Vannak, akiknek azért, mert hallott már ilyen kritikát, és soha többé nem akarja hallani. Ott van benned a félelem, hogy mi lesz, ha megint konfrontálódnod kell osztálytársakkal, munkatársakkal, családtagokkal az Ige miatt. Ott van benned a bénító, gyötrő félelem. Emiatt meg lelkiismeret furdalásod van. Hogy nem vagy olyan bátor, erős, szabad, mint valaki más, akihez hasonlítod magad. Micsoda csapdája ez a gonosznak! Félelem, hogy elutasítanak – és ugyanakkor lelkiismeret-furdalás, hogy nem vagy elég bátor. És mindennek a gyökerében hasonló vád Isten felé: *„Uram, te nem védtél meg. Uram, nekem is hallanom kellett, hogy kiröhögnek, hogy megszólhatnak. Nekem is át kellett élnem, hogy magamra maradtam.”* Pedig inkább panaszkodnánk így az Úrnak, *rászedtél Uram!*, semmint elkezdenénk a bujkáló, kettős keresztény életet. Ha ott van a vád, a sérelem a szívedben Isten felé, ismerd el! Ismerd el, Jeremiás imádságával, és jöjj vele együtt Isten elé.

Jeremiás menekülni próbált. Azt gondolta, visszaadja a megbízatást: „*Nem törődöm veled, nem szólok többé az ő nevében.*” Kilépek Isten közelségéből, felmondom az elhívást. Vannak, akik már éreztek így. Van, amikor az elkeseredésben, amit az Úrhoz való hűség egy iránta hűtlen világban megterem, az ember egyszer csak úgy érzi, inkább befejezem. De Jeremiás itt egy döntő tapasztalattal lesz gazdagabb: „*De perzselő tűzzé vált szívemben, csontjaimba van rekesztve. Erőlködtem, hogy magamban tartsam, de nincs rajta hatalmam.*” Azaz azzal kellett szembetalálnia magát, hogy nem tudja az Igét nem hirdetni. Nem tudja az elhívást maga mögött hagyni. Nem az ő hatalma volt, hogy Isten elhívta, születése előtt megformálta, kiválasztotta, és nem az ő hatalma, hogy ezt visszamondja. Ennek fényében érthető, miért beszél „rászedésről.” Nincs menekvése az Úrtól.

Ilyen kegyetlen Isten? Vagy éppen ilyen kegyelmes? Amikor el akarsz tőle menni, amikor úgy döntesz, vége, csalódtam, magamra maradtam, és egyszer csak azt tapasztalod, hogy ez nem megoldás, hogy nem tudsz nélküle élni, hogy most már feltétlen szükséged van rá: kegyetlenség vagy kegyelem? Én azt mondom, kegyelem. Kegyelem, amikor felismered, hogy az Úr nem enged. Kegyelem, amikor megbántva, önmagadat sajnálva megpróbálsz Isten és gyülekezet nélkül élni, és egyszer csak felismered, hogy ez nem megy. Hogy te már túl mélyen érintettél meg általa, hogy elpecsételt az Úr téged Jézus Krisztusban Szentlelke által, és nem mond le rólad. Kegyelem, hatalmas, erős, valóságos kegyelem.

És ezen a ponton változik a próféta imádsága. A panaszból valami egészen más lesz. Váratlan fordulat következik a próféta lelkében.

II. A dicséret

„*De az Úr velem van, mint erős vitéz. Ezért elbuknak üldözőim, nem bírnak velem.*” A fordulat meglepő. Előbb még fájdalmát, magányát panaszolja, most meg arról szól, hogy az Úr vele van. Honnan tudja ezt Jeremiás? Feltételezhetjük, hogy nem állt be valami hirtelen változás a helyzetében, a körülményeiben (pl. híreket kap, hogy Pashúr megbánta, amit tett, és az egész nép bűnbánatra jutott és az Úrhoz fordult.). Ha viszont nem változtak a körülményei, akkor azt kell mondanunk, hogy a próféta maga vetett véget a panasznak (mert a panasz az imában helye van, de korlátjai is vannak!). Egy bizonyos ponton megáll, és minden tapasztalata és érzése ellenére megvallja bizalmát az Úrban. Felemeli tekintetét, Istenre néz, és felidézi, amit elhívásakor? rászedésekor? hallott. Tudatosan hittet cselekszik, mert a hit nem érzés, nem tapasztalat, hanem elkötelezettség, meggyőződés. Az imádságban ez a pont, ez a lépés döntő jelentőségű. Amit nem elég értenünk, hanem meg kell tanulni gyakorolnunk. Miután kiöntöted a szívedet az Úrnak, miután elé tártad panaszodat, csalódásodat, ki tudod-e mondani: de mindezek ellenére én mégis benned bízom? Beléd vetem a bizalmam, mert bár előbb még el akartam menni, mégis tudom, hogy nincs más, akihez mehetnék. A mélységben imádkozó ember áldott, ha meg tudja vallani a bizalmát az Úrban. Nem olcsó bizalom ez. Nem a „tudom minden hamarosan rendbe jön” bizalma. Hanem annak a bizalma, akit Isten egészen mélyen hívott el, ragadott meg, és aki tudja, nem menekülhet tőle, és valójában nem is akar.

A bizalom megvallását kérés követi. Kérni tudniillik csak akkor tud az imádkozó, ha újra bizalommal képes tekinteni az Úrra. Különben minek kérne, ha nem tud bízni benne? Szabadulást kér, valamint Isten büntetését azokra, akik az életére törnek. A kérés pedig dicsőítésbe csap át: *„Énekeljétek az Úrnak, dicsérjétek az Urat, mert kiragadja a szegény ember életét a gonosz hatalmából!”* Figyeljük meg az imádság ívét: panasz, a bizalom megvallása, könyörgés szabadulásért, dicséret és magasztalás. Az összetört, küszködő, vergődő ember az imádság folyamatában eljut a reménységig, a magasztalásig. Egészen más perspektívában látja helyzetét, mint az imádság kezdetén. Nagyon gyakran ez történik az Úrral való találkozásban. Megváltozik a perspektíva, ami addig elveszettnek, reménytelennek, sötétnek tűnt, ott új reménység gyúl, új világosság ragyog fel. Bárcsak eltanulnánk az imádságnak ezt a formáját a prófétától! Magunkban való őrlődés, másoknak való panaszkodás helyett tanuljunk meg így imádkozni! Vágjunk bele, és a Szentlélek az, aki végigvezet minket ezen az íven.

Az imának azonban még mindig nincs vége. Újabb, nem várt fordulat következik, és olyan sorokat olvasunk, amelyekhez csak Jób szavai hasonlíthatók a Szentírásban.

III. Az átok

A próféta egyszer csak az elkeseredés és depresszió legmélyebb fokára jut, és átkok sorozatát fogalmazza meg. Nem is imádság ez, sokkal inkább rettenetes kifakadás: *„Átkozott az a nap, amelyen születtem, ne legyen áldott az a nap, amelyen anyám szült! ... Miért nem öltek meg anyám méhében, hogy anyám lett volna sírom, méhe örökre terhes maradt volna! Minek is jöttem ki anyám méhéből, ha csak gyötrelmet és szenvedést látok, és napjaim szégyenben érnek véget?!”* Hogyan lehetséges ez? És vajon hitelteleníti-e mindazt az imádságot, amelyben eljutott a megnyugvásig, reménységig, dicsőítésig? A próféta lelkiállapotát a gyászhoz lehet leginkább hasonlítani. Mindenki ismeri, aki közeli szerettét elvesztette azt, ahogyan a fájdalom és sírás hullámokban tör ránk. Van, hogy eljutunk az imádságig, a megbékélésig, a reménységig. Van, amikor a gyászban is eljutunk oda, hogy el tudjuk fogadni a veszteséget, mint Isten akaratát, és meg tudjuk vallani a bizalmunk, a kéréseink. És a következő pillanatban mégis felszakad belőlünk a zokogás, a miért?, az elhordozhatatlan fájdalom, és mindebben az Úr reménytelenül távoli volta. Nem képmutatás a korábbi megnyugvás, a hitvallás, a bizonyágtétel valaki másnak arról, hogyan van velünk Isten a gyászban, még akkor sem, ha néhány órával később úgy érezzük, mintha semmi se lenne igaz abból, amit mondtunk. Egyszerűen ilyenek vagyunk, ilyen az ember, így reagál lelkünk a legnagyobb fájdalmakra, legnagyobb veszteségekre.

Jeremiás nem kap és nem vár választ. Csak szabadon engedi legmélyebb fájdalmát – Isten előtt, Isten jelenlétében. Ugyanakkor bármilyen rettenetes is, ahogy megátkozza születése napját, ahogy azt mondja, inkább meg sem született volna, Jeremiásnak a végső elkeseredésben is vannak korlátai, amit fontos látnunk. Nem átkozza meg Istent, és nem vet véget az életének. Pedig ez az állapot, a végső

elkeseredés állapota eddig juttatta a prófétát, az Ige emberét. A mélységben van, a depressziós ember szavait kiáltja, de itt megáll.

Nem kap választ, de valahol, valamikor mégis elhangzik a válasz. Nem úgy, ahogy Jeremiás gondolta volna, nem úgy, ahogy mi váránk. A válasz, valaki más szenvedése, amelynek fényében minden végső kiáltás más perspektívába kerül.

„*Szomorú az én lelkem mindhalálig*” – imádkozik Jézus a Gecsemánéban, rettegetve és gyötrődve. Ellene fordul népe az Isten Igéje miatt. Elhagyják barátai, akik elalszanak, amikor ő a halállal néz szembe. Vívódik, gyötrődik, a halállal birkózik. Panasz nem hagyja el az ajkát, csak kérés: „*Abbá, Atyám! Minden lehetséges neked: vedd el tőlem ezt a poharat.*” Bizalma azonban még kérésén is túlmutat: „*mindazáltal ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem amint te.*” És később, amikor gyalázzák és gúnyolják, keresztre feszítik és kivégzik, nem átkozódik, nem kíván bosszút ellenségeire.

A mélységekben, az elhagyatottságban, a gyászban, a kétségek között erre a Jézus Krisztusra tekints fel és őt hívjad bizalommal: mert ő osztozik minden nyomorúságunkban, és a szabadítást is véghezviszi! **ÁMEN!**